

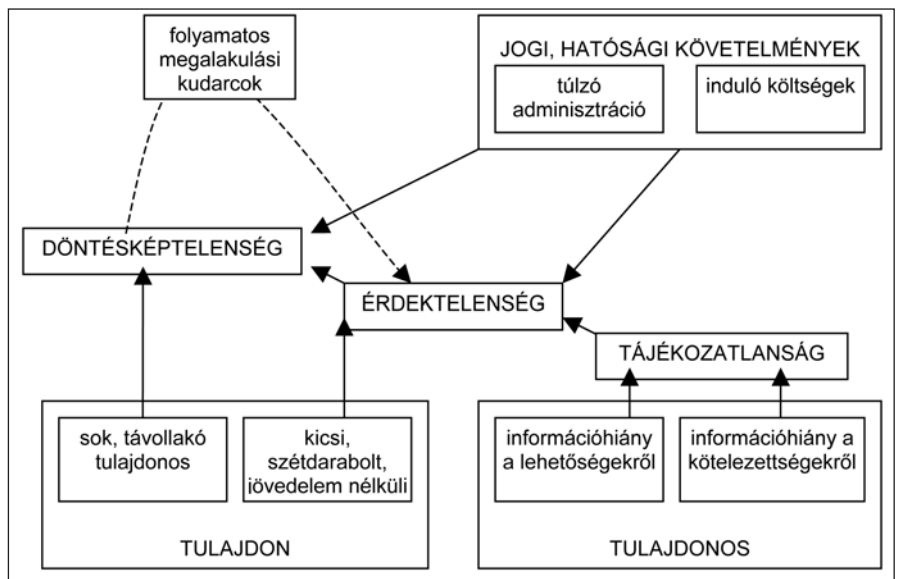
Az erdőgazdálkodói rendezetlenségről

A „rendezetlenség” fogalmába úgy zúdítjuk bele a magánerdő-gazdálkodás minden bűját-bajját, mintha az egyszerre volna gondjaink forrása és a gond is maga. Ok és okozat is tehát egyszerre, attól függően, hogy minek szeretnénk látni éppen. Nekünk, a cikk szerzőinek nincs kétségünk abban, hogy a jelenség egyike a legégetőbb erdőszetpolitikai kérdéseknek, ezért is foglalkoztunk vele behatóan az elmúlt években, és ezért is tartjuk fontosnak tisztázni az alábbi kérdéseket.

A dolog lényegét az az ártalmatlannak tűnő probléma alkotja, hogy az erdőterület egy részén a tulajdonosok nem rendelkeztek erdőgazdálkodó kijelöléséről, vagy legalábbis az erdőszeti hatóságokhoz nem jelentettek be ilyet, és így az erdőterület gazdálkodása „rendezetlen”-nek minősül. Úgy is mondhatjuk, hogy erdőgazdálkodó nélküli területek alakultak ki. Márpedig „(bejelentett) erdőgazdálkodó” nélkül nincs jogszzerű gazdálkodás, ami felveti az erdők elhanyagolásának és leromlásának veszélyét, és kétségessé válik az érintett erdőterületre vonatkozó szabályok érvényesíthetősége is. Ha pedig azt is tudjuk, hogy ez az állapot 2007 végén 216 ezer hektár erdőgazdálkodási célú területet érintett, korábban pedig a 300-400 ezer hektárt is elérte, akkor mindezek alapján megérthetjük, hogy milyen nagy jelentőségű témáról van szó.

A legelőször felmerülő kérdés nyilván az, hogy milyen okok húzódnak a jelenség hátterében, és hogy hogyan szorítható vissza a jelenleginél lényegesen alacsonyabb, elfogadható szintre? Ennek megválaszolása érdekében számos vizsgálatot végeztünk, amelyek során tényadatokat vizsgáltunk, összehasonlítva a rendezett és a rendezetlen magántulajdonú területeket.

Az általunk felállított hipotézis – összhangban a szakmai közbeszéd megállapításaival – arra alapult, hogy az erdőtulajdonosok nem ismerik sem az erdeikben rejlő reális lehetőségeiket, sem a jogszabályi kötelezettségeiket. Ez az általános tájékozatlanság együtt jár az egy tulajdonosra jutó kis tulajdon-nagyságból fakadó érdektelenséggel,

1. ábra A gazdálkodó nélküli erdőterületek kialakulására vonatkozó hipotézis

és a földrészletenkénti nagy tulajdonosi létszám okozta döntésképtelenséggel. Mindezekon felül a hatósági követelmények teljesítése és az induló költségek előteremtése is megterheli a folyamatot, bár ezt a tényezőt mi csak egyes esetekben tekintjük számottevő akadálnak, a modellbe azért került bele, mert gyakran hangzik el hivatkozási alapként. (1. ábra)

A fentiek alapján a hipotézist teszteltük a tulajdonos és az erdőtulajdon tekintetében is, ez utóbbit az erdőállomány jellemzői és a tulajdonszerkezet szempontjából egyaránt.

A vizsgált adatok alapján visszaigazolható volt, hogy az állományok idősebb kora – és az ezzel járó fahasználati lehetőségek – különösen az egyes régiókban gazdaságilag jelentős fafajok (pl. dombvidéki tölgyesek és sík vidéki akácok) kisebb mértékben rendezetlenek.

A rendezetlen erdőterületeken kimutathatóan magasabb a kis méretű (<1 ha) földrészletek aránya, és ez alapján feltételezhetjük, hogy ennek a jellemzőnek van hatása a rendezetlenség kialakulására, azonban éppen a kis terület miatt a rendezetlenség jelenségének egésze szempontjából ez a tényező nem számottevő. Nem találtunk viszont különbséget a tulajdonosok életkora, illetve lakhelye (helyben vagy távol lakó) tekintetében a rendezetlen és a rendezett gazdálkodójú területek között.

A földrészleten belüli tulajdonosi létszám az egyik leggyakrabban megjelölt oka a gazdálkodás megszervezési ne-

hézségeinek. Azt kellett azonban látnunk, hogy a vizsgált erdőterületen az 1/1-es tulajdonosú földrészletek darabszám szerinti aránya az erdőgazdálkodóval nem rendelkező esetekben magasabb volt, mint a rendezett gazdálkodóúakon. Becsléseink szerint a rendezetlen gazdálkodójú erdőterület akár egynegyede is 1/1-es tulajdonban lehet.

Az osztatlan közös tulajdonú erdőterületet aszerint vizsgáltuk, hogy mekkora részét teszik ki azok a földrészletek, ahol a fél hektárnál nagyobb tulajdoni illetőséggel rendelkező tulajdonosok szavazataránya legalább 50%-nyi, és ezzel képesek lennének erdőgazdálkodót kijelölni. Megítélésünk szerint a 0,5 ha eleendően nagy terület és vagyoni érték ahhoz, hogy a tulajdonos érdekelt legyen annak sorsában, és ha érdektelen magatartást tanúsít is, az nem a tulajdon jelentéktelenségére vezethető vissza. Ebben a tekintetben egyértelműen rosszabb adottságokat találhatunk a rendezetlen területeken, azaz a fél hektárnál nagyobb tulajdoni illetőséggel bíró tulajdonosok kisebb részén érik el az 50%-os döntésképeségi határt, mint a gazdálkodóval rendelkező területeken.

Összegezéssel szeretnénk kiemelni, hogy bár az adatok elemzése megerősítette a közszájon forgó szélsőséges esetek létét, amelyekben az irreálisan kis földrészletek, tulajdonok, tulajdoni illetőségek és elérhetetlen tulajdonosok szerepelnek, ugyanakkor azt is bemutatja, hogy ezen esetek kiterjedése nem indokolja a probléma tapasztalt mértékű kialakulását.

* Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőgazdálkodási Intézet

		rendezetlen erdőterület %	földrésztlet darabszám %
Állami és önkormányzati		2	8
1/1-es magántulajdonú		27	43
Több tulajdonosú magánerdők, ahol a 0,5 ha-nál nagyobb tulajdoni illetőségek szavazataránya	100%	4	5
	75%	30	12
	50%	14	5
Csoportosított összesen		77	73

2. ábra A rendezetlen gazdálkodójú erdőterületek csoportosítása

Arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy bár fontosnak tartjuk, hogy a tulajdonosi szerkezet javuljon – hiszen ez képezi a gazdálkodás alapját –, önmagában nem fogja megoldani a gazdálkodók nyilvántartásának problémáját, ez a fenti eredményekből egyértelműen kiderült. Ahhoz, hogy a tulajdonosok a gazdálkodást elindítsák, segíteni kell a magánerdő-gazdálkodás szervezőerejének fejlődését. Ahogy eddig is, ezt a szervezőerőt ezután is a szakirányítóként és erdészeti integrátorként dolgozó erdészeti szakemberek fogják szolgáltatni, ezért meg kell teremteni számukra a működési feltételeket a jogszabályi és pénzügyi környezet kiszámíthatóságával.

A szervezőerő megerteremtésének fontosságát szemlélteti, hogy a jelenleg erdőgazdálkodóval nem rendelkező erdőterület becslésünk szerint mintegy kétharmadán a tulajdonviszonyok nem tehetők egyértelműen felelőssé a rendezetlen állapot kialakulásáért. (2. ábra)

Mivel a jelenlegi tulajdoni szerkezet helyrehozatalára egyelőre nem látunk sem politikai szándékot, sem megfelelő

intézményeket, sem pedig pénzügyi háttérrel, fontosnak tartjuk, hogy a szervezőerő megerteremtésének részeként rendeződjön az erdőbirtokossági társulatok gazdálkodása is. Ez a gazdálkodási forma ugyanis a többi lehetőséghez képest jogi, számviteli és adminisztrációs szempontból lényegesen komplikáltabb, ami mellé semmilyen speciális előnyöket nem szolgáltat. Ilyen körülmények között fennáll a veszélye annak, hogy az erdőbirtokossági társulatok fel fognak bomlani, és a rossz tulajdoni szerkezetű és rendezetlen gazdálkodójú erdőterületek tovább fognak növekedni.

A gazdálkodók nyilvántartásának problémái az előbbi fundamentálisnak is nevezhető tényezői: a tulajdoni szerkezet és a szervezőerő mellett magát a nyilvántartást, és annak értelmét adó hatósági ellenőrzést is modernizálni kell. A hatósági felügyeletnek nem lehet célja, hogy a tulajdonosok erdővagyonukkal való gazdálkodását szabályozza, mert – legyen az bármennyire pazarló vagy célszerűtlen – magánügy.

Sokkal inkább arra van szükség, hogy egyértelműen definiált közérdekűk érdekében lépjen fel, amelyek teljesítésének a bejelentett erdőgazdálkodó mellett az erdőtulajdonos és maga az erdőtulajdon is biztosítéka kell, hogy legyen. Ilyen módon kisebb lenne az ellenőrzés mélysége és részletessége, de nőne az erélye, miközben az erdőgazdálkodói bejegyzésnek, illetve annak hiányának a jelentősége csökkenne.

A rendezetlenség jelensége – függetlenül a tényleges tartalmi jelentéstől, és a mögötte levő valós problémától – óriási presztízsvesztést okoz a magyar erdőgazdálkodás egészének. Az erdészeti hatóságról azt a képet alakítja ki, hogy képtelen a jogszabályi előírásoknak érvényt szerezni, és ezzel a hatósági alapfunkcióját nem látja el. A magánerdő-gazdálkodásról, már az 1990-es években történt újjászületésétől fogva élő negatív érzéseknek a rendezetlenség mint tény és mint kifejezés egyaránt újabb megerősítést ad.

Ez az általános hírnévrombolás jól kommunikálható, meggyőző és – a jelen állapotok szerint – valós hivatkozási alapot nyújt azoknak, akik szerint az egész magyar erdőgazdálkodás felfogása, gyakorlata és hagyománya nem felel meg a 21. század elvárásainak. Ez pedig végül az állami tulajdonú erdőkkel való gazdálkodás kérdését is érinti.

Mindezek alapján egyértelmű, hogy a rendezetlen állapot megszüntetése az erdőgazdálkodási ágazat egészének érdeke.

16. ERDÉSZ TÁJFUTÓ EURÓPA BAJNOKSÁG 2009. június 22 – június 27. Zlate Hory, Csehország (Jesenik)

Résztvevők: európai erdészeti, faipari és természetvédelmi szervezetek(oktatási és kutatási intézmények) alkalmazottai, nyugdíjasai és vállalkozói, erdőtulajdonnal, ill. erdészszakmai végzettséggel rendelkezők, valamint az előzőekben említett személyek családtagjai. Az OEE tagjai.

Szállás lehetőségek: minden szállás a Bohemaland-on (www.bohemaland.cz)

Egyéb költségek: nevezési díj: 45,- EU(F/N 12, 14 kategóriákban: ingyenes)
Bankett: 20,- EU

Tanulmányutak: 26-án

1. Állami erdő, Karlovice: környezetvédelem, Kárlova Studánka üdülőhely, Praded
Ára: 20,- EU(14 év és fiatalabbak 10,- EU)
2. Állami erdő, Jesenik: erdő és víz, Zlaty Chlum torny, víztorny múzeum, gyógyfürdő
Ára: 20,- EU(14 év és fiatalabbak 10,- EU)
3. Állami erdő, Javornik: erdő és management
Ára: 20,- EU(14 év és fiatalabbak 10,- EU)

Jelentkezési határidő: minél előbb, de legkésőbb 2009. április 25.

Cím:

**Heves Megyei Mg.Sz.H. Erdészeti Igazgatóság, Urbán Imre 3300 EGER, Klapka Gy. út 1/B.
e-mail: urban.imre@aesz.hu, vagy urbanimre@freemail.hu**

A verseny hivatalos honlapja a <http://www.efol2009.cz> címen elérhető.

EFOL